

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ

(Halk konuşuyor, TBMM dinliyor)

-9-

TOPLANTIYA DAVETLİSİNİZ

Yer:

Tarih:

Saat:

Konuklar:

**Ayrımcılık, Pozitif Ayrımcılık,
Sağlık, Çevre**

Toplantı tutanaklarını ve değerlendirme raporlarına
www.tkmm.net adresinden ulaşabilirsiniz.

AYRIMCILIK- POZİTİF AYRIMCILIK

Ayrımcılık, bir kişiye ya da gruba, belli özelliklerinden dolayı “farklı davranmak” demek. Bu davranış, iyi veya kötü yönde olabilir. Ancak, “ayrımcılık” denildiğinde genellikle olumsuz olanı anlaşıyor. “Ayrımcılık” bir siyasi görüşün, bir din veya mezhebin mensuplarına, ya da bir ırka, kültüre, cinsel yönelime, cinsiyete, yaşa karşı olabilir. (İrkçılık, homofobi, bifobi, cinsiyet ayrımcılığı, transfobi, yaşçılık gibi)

Ayrımcılığın çeşitli türleri var. Bir kişiye, (cinsiyet, ırk, engellilik hali vb.) herhangi bir nedenden ötürü diğer bireylerden farklı davranmak “doğrudan” ayrımcılık, görünüşte ayrımcı olmayan bazı eylemlerin içerdiği ise “dolaylı” ayrımcılık oluyor. (Engelli birisinin asansör varken merdivenden kullanmasını istemek, taciz, ayrık tutma, mağdurlaştırma ve ayrımcılık talimatı vermek gibi).

TC Anayasası

KANUN ÖNÜNDE EŞİTLİK

Madde 10 - Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (..) kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Anayasanın bu maddesine paralel olarak İçişleri Bakanlığınca da 'Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurumu Kanunu Tasarısı' taslağı hazırlanarak TBMM'ne getirildi, ancak görüşülemeyerek "kadük" oldu. Bu dönemde tekrar getirilmesi bekleniyor.

Kanun önünde eşitlik ve ayrımcılığa karşı korunma, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi başta olmak üzere Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletlerin şu temel sözleşmelerinde düzenlenmiş:

İrk Ayrımcılığının Tüm Biçimlerinin Önlenmesi,

Kadına Karşı Tüm Ayrımcılık Çeşitlerinin Ortadan Kaldırılması,

Medeni ve Siyasi Haklar,

Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar ve

Engelli Bireylerin Hakları sözleşmeleri.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

Madde 2: Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemen kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AYRIMCILIK YASAĞI

Madde 14: Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.

Nefret söylemi ve nefret suçu

Nefret söylemi, kişinin düşüncesini ifade ettiği (yazılı, sözlü vb. yollarla) sırada karşısındaki grubu ya da kişiyi etnik köken, kuşak farkı, yetersizlik, dil, politik görüş, sosyo-ekonomik ve sosyal sınıf, dış görünüm, fizik, meslek, zeka seviyesi vb. konularda aşağılayarak, göz korkutur tarzda konuşarak bu konuda fikrini değiştirmesi için zorlamasıdır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin tavsiye kararında nefret söyleminin tanımı: "Nefret

söylemi, ırkçı nefret, yabancı düşmanlığı, anti-Semitizm ve hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret biçimlerini yayan, teşvik eden, savunan ya da haklı gösteren her tür ifade biçimi. Hoşgörüsüzlüğe dayalı nefret, saldırgan milliyetçilik ve etnik merkezîyetçilik, ayrımcılık ve azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli kişilere karşı düşmanlık yoluyla ifade edilen hoşgörüsüzlüğü içermektedir."

Nefret suçu ise nefret söylemini de kapsar ve genellikle kişilere, mülke ya da gruplara nefret nedenli olarak yöneltilen ve şiddet içeren suçları tanımlar. Nefret suçları şu şekillerde işlenebilir: *Sözlü taciz, tehdit edici davranışlar, nefretli konuşma, ad veya lakap takmak, postayla veya e-postayla rahatsız etmek, telefonla rahatsız etmek, mesajla rahatsız etmek, duvar yazısı, fiziksel saldırı, grupça saldırı, soygun, hırsızlık, gasp, taciz, tecavüz, sarkıntılık, gözdağı verme, şiddet, aile içi şiddet, kundakçılık veya diğer herhangi bir şekilde hasar verme.*

Ermeni olduğu için öldürülen gazeteci Hrant Dink, Nijeryalı göçmen Festus Okey'in siyah olduğu için karakolda öldürülmesi, Kürtçe konuştuğu için sokakta dayak yiyen ya da lince uğrayan Kürtler, kadınların çeşitli nedenlerle kocası, kardeşi, babası vb. tarafından öldürülmesi, trans bireylerin öldürülmesi vb. nefret suçları kapsamına giren güncel olaylar.

Türkiye'de nefret suçlarının önlenmesine ilişkin yasal faaliyetler ve bu yönde talepte bulunan kurum ve kişiler var. Nefret yasaları ya da diğer adıyla önyargı yasaları, ırk, din ve köken kavramlarını içerecek şekilde ilk olarak 1980'lerde ABD'de kabul edilmiş, zamanla Avrupa

lkelerinde de yayılmış ve 1990'larda cinsel suçları da kapsayacak Şekilde genişletilmiş.

Pozitif ayrımcılık, yalnızca “dezavantajlı” gruplara mensup bireylere verilen ekstra haklardır. Bu haklar, dezavantajlı grupların, herkesin rahatça kullanabildiği bazı hakları çeşitli nedenlerden ötürü kullanamayabilecekleri için yapılır. Çünkü bu gruplar, ancak bazı özel haklara sahip olurlarsa çoğunlukla gerçekten eşit olma Őansını yakalayabilirler.

Örneğin lkemizde herkesin kamuya açık tuvaletlerden yararlanması bir (negatif) haktır. Ne var ki tekerlekli sandalye kullanan veya başka engeli olan kişiler çoğu zaman bu tuvaletlerden (merdivenler, dar alanlar vb. sebeplerden dolayı) yararlanamazlar. Bu durumda devlet bu tuvaletlerin açılması ve kullanılması ile ilgili düzenlemelere bir madde ekleyerek bu dezavantajlı grup için pozitif düzenleme yapar ve der ki: *“Umumi tuvaletlerin girişinde şu-şu ölçülerde rampa, tuvalet kabinleri, kapıları, lavabolar şu-şu özelliklerde olmak zorundadır”*. işte bu durumda devlet dezavantajlı kişiler için bir pozitif hak öngörmüş, bu kişilerin herkesle gerçekten eşit olabildesini ve negatif haklardan yararlanabilmesini sağlamış oluyor.

Pozitif ayrımcılık fazladan bir hak değildir. Sadece herkesle gerçekten eşit olunabilmesinin garanti altına alınmasıdır.

Engelliler, kadınlar, gençler, yoksullar, yaşlılar ilk akla gelen dezavantajlı gruplar. Kadın ve gençlerin siyasette yer edinebilmeleri için oluşturulan kotalar, engelliler için yapılan evre ya da mekan düzenlemeleri, yaşlılar ve hamilelere öncelik sırası verilmesi gibi bir dizi uygulama aslında pozitif ayrımcılık kapsamında değerlendirilebilir.

Şeytan'ın avukatı soruyor:

*'Lan bunların sağlamından ne hayır gördük ki,
zaten hepsi kafadan sakat! Yok kardeşim, ben iş
yerimde bir de bunlarla uğraşamam.
Neyse cezası öderiz. Parama geçer hükmüm!*

Hadi, biz de kendimize soralım:

Sahi bu yasaya uymamanın cezası kaç para acaba?

SAĞLIK VE ÇEVRE

TC Anayasası

SAĞLIK HİZMETLERİ VE ÇEVRENİN KORUNMASI

Madde 56 - Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlardan yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

Sağlık hizmeti

Anayasaya göre Türkiye Cumhuriyeti bir “sosyal devlet”. Dolayısıyla diğer bazı temel hizmetler gibi gibi sağlık hizmeti de devletin sorumluluğunda. Anayasaya göre devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak, bunun için de, sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmeti düzenlemekle yükümlü. Ama sağlık hizmeti sadece devlet kurumlarınca verilmiyor ki. Devlet hastaneleri, sağlık ocakları ve diğer kuruluşların yanında özel hastaneler, özel poliklinikler ve muayenehaneler de var.

Sağlık hakkı en hayati konulardan biri ve böyle olduğu için tartışmalar da çok yönlü oluyor. Yakın geçmişte aile hekimliği uygulaması, doktorların maruz kaldıkları şiddet, sağlığın ücretsiz bir hak olması gerektiği, özel hastanelerle devlet hastaneleri arasındaki farklar vb. konularda pek çok tartışma yaşandı.

evre

Anayasaya göre çevreyi geliştirmek, evre sağlığını korumak ve evre kirlenmesini önlemek hem devletin hem de vatandaşların ortak devi. evre hakkı şunların korunmasını içeriyor: Kırsal ve kentsel araziler, doğal kaynaklar, su, toprak, hava, doğal ve tarihsel değerler, atmosfer, ormanlık alanlar; kısacası yaşamın kendisi ve hatta biyosfer. şimdiki kuşakların çevreyi sadece kendisi değil gelecek kuşaklar için de koruması gerekiyor.

TC Anayasası

KIYILARDAN YARARLANMA

Madde 43 - Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir.

TOPRAK MÜLKİYETİ

Madde 44 - Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini tesbit edebilir. Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.

Bu amaçla dağıtılan topraklar bölünemez, miras hükümleri dışında başkalarına devredilemez ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçıları tarafından işletilebilir. Bu şartların kaybı halinde, dağıtılan toprağın Devletçe geri alınmasına ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

TARIM, HAYVANCILIK VE BU ÜRETİM DALLARINDA ÇALIŞANLARIN KORUNMASI

Madde 45 - Devlet, tarım arazileri ile çayır ve mer'aların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak amacıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.Devlet, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ve gerçek değerlerinin üreticinin eline geçmesi için gereken tedbirleri alır.

Çevreyle ilgili güncel tartışmalar şu başlıklarda sürüyor:

***Nükleer santraller:** Öncelikle yüksek risk faktörü. Çernobil patlaması ve Karadeniz kıyılarında yaşayanlara etkisi, Japonya'daki Fukuşima nükleer santralinde yaşanan patlama, Türkiye'de yapılması planlanan nükleer tesise.r

***Hidro elektrik santraller (HES'ler):** Türkiye'de hemen hemen her akarsu ve derenin üzerinde kurulması planlanan HES'ler çevreciler ve yöre halkları tarafından çoğu yerde karşı çıkılan projeler haline geldi. Birçok proje için hukuki süreç devam ediyor, kimi yerlerde ise HES inşaatlarının durdurulması kararları alındı.

* **Enerji ihtiyacı- Doğayı tahrip ikilemi:** Nükleer santraller ve HES'lerin hatta termik santrallerin bile doğaya zararı var ama peki bunları inşa etmezsek su ve elektrik ihtiyacını nasıl karşılayacağız? Bu konuda alternatif enerjileri öneren bazı uzmanlar var. Güneş ve rüzgar enerjileri en başta geliyor, ama bunların yeterliliği de tartışma konusu

***Kentsel dönüşüm:** Bu konu, muhatabı olan tarafları yani belediyelerle mimarları ve mahalle sakinlerini sık sık karşı karşıya getiriyor. Eskişinin yerine yapılan planların kentsel dokuyu bozduğu, sakinlerin mağdur edildiği gibi gerekçelerle planlara karşı çıkılıyor. Başta belediyeler olmak üzere kentsel dönüşüm planlarını uygulayanlarsa tam aksini savunuyorlar.

***Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO)** olarak bildiğimiz tohum üretimi de başka bir tartışma konusu. İnsan ve doğa sağlığını etkilediği söylenen GDO'lu besinlerin üretilmesine karşı tepkiler giderek çoğalıyor. GDOlu üretimin yerel tohumları ve yerel üreticiyi yok ettiğini söyleyenler hangi besinlerin GDO'lu olduğunun ambalajının üzerine yazılmasını istiyorlar.

Şeytan'ın avukatı soruyor:

- *Nükleer patlar, hidroelektrik çatlar, termik kokar onu yapma, bunu etme!*
- *Yahu enerjiyi nerden bulcaz peki? Şeytan diyo, arıza marıza bahane edip bir kaç gün kesiver elektriği, bak nası, "Yandım Allah" diye yalvar yakar oluyolar.*

Hadi biz de kendimize soralım:

- **Sahi, zaman zaman bu da oluyor. Yoksa???**

**Ayrımcılık- Pozitif Ayrımcılık,
Sağlık hakkı ve Çevre
konularında**

**SİVİL
TOPLUM
NE DÜŞÜNÜYOR?**

KİM, NE DEDİ?

Anayasa konusunda çalışmalar yürüten platformların, sivil toplum ve meslek örgütlerinin şu ana kadar yayınlanmış olan sonuç metinlerinde yar alan bu konulardaki görüşlerini sizin için yanyana getirdik. Bu tarihten sonra yapılacak açıklamalardaki görüşleri de toplamaya devam ederek çalışma sonunda (en erken Kasım 2012'de) yayınlanacak olan "Ortak Paydalar" kitabına, kendi çalışmalarımızın yanına yerleştireceğiz.

Adaleti Savunanlar Derneği (ASDER)

İnsanın sosyal ve ekonomik haklarından olan eğitim-öğretim, sağlık, meslek edinme, eğlenme, dinlenme, seyahat etme, çalışma ve iş kurma özgürlüğü de pozitif hak ve özgürlükleridir. Bu hak ve özgürlükler, sivil toplum ve cemiyet hayatı içinde geliştirilecek haklardır. Anayasada bu özgürlüklerin kullanılabilmesi için sivil toplumun örgütlenmesi imkanı sağlanmalı ve sivil toplum kuruluşları teşvik edilmelidir. Bu özgürlük alanı da kısıtlamasız koruma altına alınmalıdır.

Alevi kurumları

"Alevi kimliği yasal olarak tanınmalıdır. Cemevleri inanç merkezi olarak kabul edilmeli, buna uygun yasal düzenlemeler yapılmalı ve ibadet yeri kapsamına cemevi de alınmalıdır.

Başta Hacı Bektaş Dergahı olmak üzere Alevilere ve Bektaşilere ait bütün dergahlar müze statüsünden çıkartılmalı, bu dergahlara ait bina, arazi gibi taşınmazları ilgili kişi ve kurumlara devredilmelidir. 1826 ve 1925'te yağmalanan, bir çok simgesel değerdeki eşya ve kitabı satılan dergahların bu ürünlerinin

bulunup iadesinin yapılması için bir araştırma komisyonunun kurulması sağlanmalıdır.

667 Sayılı Tekke ve Zaviyeler Kanunu kaldırılmalı, bu alandaki yasal düzenlemeler, laiklik ekseninde, devletin bütün inançlara eşit mesafede duracağı ve hakem rolünü üstleneceği yaklaşımına uygun olarak yeniden yapılmalı, devlet bütün inanç merkezlerine eşit mesafede durmalıdır.

Alevi köylerine yapılan camiler kaldırılmalı, buralara atanan imamlar geri çağrılmalıdır.

Aşure günü ve Arap Alevileri için özel öneme sahip Gadir Hum Bayramı resmi tatil ilan edilmelidir.

Lozan Analaşması'ndan buyana kullanılan ve ayrımcılığa dönüşen 'azınlık' kavramı kaldırılarak, 'eşit yurttaşlık' hakkı temel yaklaşıma dönüştürülmelidir."

Anayasa Kadın Platformu

Devlet kadınların üreme sağlığı ve doğurganlık hakları konularında ücretsiz sağlık ve eğitim hizmetleri sağlamak, gebelik ve sonrasında destekleyici politikaları hayata geçirmekle yükümlüdür.

Anayasa Platformu/ TEPAV

Sürdürülebilir bir çevrede yaşama hakkı ile canlı ve cansızların sürdürülebilir yaşamı güvence altına alınmalıdır.

Barış Meclisi

Doğal, kültürel, çevre ve varlıkların korunmasını güvence altına alınmalıdır.

Cağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD)

Sağlık hakkı güvence altına alınmalı / Ekolojik bir çevre ve dünya için, Devletin gerekli bütün tedbirleri ve yükümlülükleri alması sağlanmalı, doğal ve kültürel varlıkları tüketilecek bir kaynak olarak görmeyen; insanlarla birlikte tüm canlıların yaşam sürekliliğini güvence altına alan bir anlayış anayasada egemen olmalıdır.

Demokratik Anayasa Hareketi

Yeni Anayasa, sadece insanların değil, toprak üzerindeki ve altındaki her canlının korunması anlayışıyla, doğanın ekolojik bütünlüğü temelinde bir bakış açısına sahip olmalıdır.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK)

Sağlık hakkı: yaşam hakkının ayrılmaz parçası olarak, korunması ve geliştirilmesi güvence altına alınmalıdır. Devlet, herkesin sağlıklı yaşama hakkının gerçekleşmesini, eşit, erişilebilir sağlık hizmetlerinden yararlanmasını sağlar ve bunun için kamu sağlık kuruluşlarını yaygın bir biçimde kurar ve geliştirir. Sağlık hizmetlerinin finansmanı genel bütçeden sağlanmalıdır. Devlet, yoksulların, kadınların, çocukların, yaşlıların, engellilerin, yüksek risk altında çalışanların ileri düzeyde sağlık hizmetinden yararlanması için özel önlemler almalıdır. İş sağlığı ve güvenliği: Devlet bütün çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinden yararlanması için gerekli örgütlenmeyi kurar ve kurdurur, iş sağlığı ve güvenliği hakkının kullanımını etkin bir biçimde izleyip denetler ve engelleyici tutumlara karşı caydırıcı yaptırımlar öngörür.

Eşitlik ve ayrımcılık yasağının gereği olarak sosyal devlet, kendilerinden kaynaklanmayan nedenlerle elverişsiz konumda bulunan bazı hak öznelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan fiili olarak yararlanmalarını sağlayıcı “olumlu” önlemler almakla yükümlü kılınmalıdır. Bu haklardan yararlanma, doğrudan ya da dolaylı biçimde, hiçbir yönden ayırım gözetmeksizin güvenceye bağlanmalıdır.

Yeni anayasada çevre, barış, gelişme ve insanlığın ortak mirasına saygı hakları, ayrı bir bölümde “dayanışma hakları” veya “çevre, barış ve gelişme hakları” başlığı altında düzenlenmeli; çevreyle ilgili haklar, yerleşme özgürlüğü de dâhil olmak üzere, bu bölümde bir bütün olarak yer almalıdır. Bununla, anayasanın ülkesel kimliği öne çıkmaktadır. Anayasa, insan hakları güvenceleri ve devlet yetkilerinin sınırlanması ile yetinmeksizin, her ikisi için yaşam ve varlık ortamı olan “yeryüzü parçası”na ilişkin düzenlemeyi de yansıtır. “Sürdürülebilir gelişme” ve “insan haklarının ülkesel boyutu”, anayasal düzenlemenin kriterlerini ortaya koyar. Bu nedenle, devlet organizasyonu ile insan hak ve özgürlükleri olmak üzere, iki ana konuya eklenen “ülkesel” öğelerin tanınması ölçüsünde, Anayasa’nın “ülke-insan-devlet” sacayağı üzerine inşa edilen bir metin olarak da nitelenebilir özelliği öne çıkar.

Uygulanabilirlik koşulları yönünden ekonomik, sosyal ve kültürel haklar için yapılan saptamalar ve belirlenen ortak ilkeler, büyük ölçüde çevre, barış, gelişme ve su hakları için de geçerlidir. Yaşam için ortak temel oluşturan bu haklar, devlet ve kamu makamları açısından olumlu edimde bulunma yükümlülüklerini içerir.

Çevrenin nicel bir bütün olarak görülmesinin yanı sıra, bir o kadar da nitel bir bütün olarak görülmesi önemlidir. Bu hedefte yeni bir anayasa hazırlayan ya da anayasasında değişiklik yapan hiçbir devlet, çevre korumacılığını anayasasına dâhil etmeyi ihmal etmemiştir. Çevre hakkı; özel ve ailevi yaşama saygı, yaşam hakkı ve diğer haklarla doğrudan ilişkisi sonucu, kuşaklararası olma özelliği gözönüne alınarak düzenlenmelidir.

Çevre hakkının İHAM tarafından 1994'te Lopez Ostra v. İspanya kararı ile tanınması ve Öner Yıldız v. Türkiye (2002 Daire, 2004 Büyük Daire) kararının İHAM'ın büyük kararları dizisinde yer alması, yeni anayasal düzenleme açısından yol gösterici olmalıdır.

Çevre hakkı 1982 Anayasası'nda düzenlenmiş olmakla birlikte, düzenlemenin yeri, ilgili maddenin yazılış biçimi ve içeriği bakımından bu hakkın amacına uygun değildir. Bu nedenle, yeni anayasada çevre hakkı, gerek diğer devlet anayasalarında yer alan hükümler, gerekse çevre hakkına ilişkin uluslararası metinler ışığında yeniden yazılmalıdır.

İnsan onuruna yakışan sağlıklı, temiz ve dengeli bir çevrede yaşama ve çalışma hakkı herkese tanınmalı, aynı zamanda devlete ve bireylere çevreyi koruma ve geliştirme görevi yüklenmeli; bu görev, yaptırım boyutunun eklenmesiyle pekiştirilmelidir. Çevre hakkının ihlaline karşı etkili ve caydırıcı yaptırımlar öngören anayasal hükme de yer verilmelidir. Çevreyle ilgili diğer haklar da, sürdürülebilir çevre merkezli yaklaşımla düzenlenmelidir. Ormanların korunması, "sürdürülebilir gelişme" ilkesi ışığında biyolojik çeşitlilik ("flora ve fauna" öğeleriyle) boyutu göz ardı edilmeksizin yeniden düzenlenmelidir. Ormanlarla ilgili olarak uygulanan "önce talan, sonra af" uygulaması yolu kapatılmalı; bu

çerçeve, öncelikle orman sınırı dışına çıkarmaya olanak veren hüküm yeni anayasada yer almamalıdır.

Bunların yanı sıra, anayasada kolektif hakların güçlendirilmesi ve halkın sandıktan sandığa yönetime katılmasının dışında, bazı yarı doğrudan demokrasi araçlarının tanınması ve yurttaş girişimlerinin güçlendirilmesi çevresel karar almaya katılım yolunu da açacağından, çevrenin etkin bir biçimde korunmasına da katkı yapacaktır.

Çevresel haklar, kamu yararı niteliği ışığında, Anayasada toprak mülkiyeti ile çalışma ve sözleşme özgürlüğü gibi maddeler için bir sınırlama nedeni olarak kabul edilmelidir. Bu doğrultuda ilgili maddeye, “Devlet, bu konudaki görevlerini yerine getirirken, dayanışma haklarını gözetmek zorundadır” gibi bir ibare eklenebilir.

Biyolojik çeşitliliğin korunması ve peyzaj hakkı da, yeni baştan düzenlenecek bu bölüme eklenmelidir. Yeni anayasada çevre hakkı farklı öğeleriyle düzenlenirken, Türkiye’nin onaylamakta geciktiği çevre sözleşmelerinin gerekleri gözönüne alınmalıdır. Bu konuda, özellikle “Çevre Alanında Bilgiye Erişim, Karar Sürecine Halkın Katılımı ve Yargıya Ulaşma Hakkına Dair Sözleşme (Aarhus Sözleşmesi)” temel alınmalıdır. Öte yandan, Öneriyıldız ve Demir/Baykara kararlarında İHAM’ın, Türkiye’nin henüz onaylamadığı uluslararası antlaşma ve sözleşmelere de atıfta bulunduğunu dikkate alarak, özellikle ülkemizin üyesi bulunduğu uluslararası örgütler nezdinde hazırlanan belgeleri bir an önce onaylayarak iç hukuka dâhil etmesi gerekmektedir. Belirtelim ki, 1999’da Anayasasını bütünüyle değiştiren İsviçre, “çevre ve alan düzenlemesi”ni (environnement et aménagement du territoire) ayrı bir başlık altında, ayrıntılı şekilde düzenleme konusu yapmıştır (m. 73-80). Fransa ise, 1958 Anayasası’na 2005’te 10 maddelik “Çevre Şartı”ni eklemiştir.

Ekolojik Anayasa Hareketi

Yeni Anayasa bireylerin ve sivil toplumun çevre konularında bilgi ve belge edinme, karar mekanizmalarına katılma ve yargıya erişim haklarını garanti altına almalıdır.

İklim değişikliği, çevre kirliliği ve Doğa'nın korunması ile ilgili tüm uluslararası anlaşmalara taraf olunmalı; konulan çekinceler kaldırılmalı ve anlaşma hükümleri iç hukuka aktarılmalıdır.

Anayasada kültürel, tarihi, arkeolojik ve estetik değerler ile doğal peyzajın korunması hüküm altına alınmalıdır.

Anayasada, devletin, özel sektörün, her türlü sosyal kurumun, sivil toplum örgütlerinin, bilim insanlarının, bireylerin Doğa'nın haklarının korunmasıyla ilgili hak ve sorumlulukları net ve açık bir şekilde tanımlanmalıdır.

Su, tohum ve diğer doğal varlıklar mülkiyete tabi olmamalı, kendileri veya genetik bilgileri hiç bir şekilde patentlenememeli ve kamusal kullanımları ekolojik dengeler öncelikli tutularak güvence altına alınmalıdır.

Türleri açısından ve içinde var oldukları sistemlerdeki rolleri bakımından özgün olan tüm canlı-cansız varlıkların da hakları olduğu yeni Anayasada belirtilmelidir. Hayvan hakları anayasal güvence altına alınmalı, hayvanlara yönelik suçlar ceza yasası kapsamında değerlendirilmeli, türlerin devamlılığı ve yavru canlıların anneleri ile serbest ve doğal bir gelişim sağlama hakkı gözetilmelidir. Devlet, insan ve tüm canlıların doğayla iç içe özgürce var olma, tecrübe etme, düşünme ve hissetme hakkını korumalı ve gözetmelidir.

Kamu yönetimi Doğa'yı, biyo-çeşitliliği, insan dışı varlıklarda yerel düzeydeki genetik farklılıkları, insanlarda kültürel çeşitliliği,

ırkçı yaklaşımlara mahal vermeyecek şekilde, korumak ve geliştirmekle yükümlü kılınmalıdır.

Ermeni kurumları

Birinci ana değerimiz eşitliktir. Azınlıklara mensup vatandaşlar ayrıcalıklar, imtiyazlar değil eşit yurttaşlık hakları talep etmektedirler. Eşitliğin sadece kanunların lafzında kalmaması, hayatın her alanında gerçek anlamda ifadesini bulması için bugün sahip olduğumuzdan yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğu açıktır. Devletin ayrımcılık yapmasının önüne geçecek toplumsal seviyede yaşanan ayrımcılıkları önlemeyi devletin görevleri arasında sayacak anayasal düzenlemelerin yapılması demokratikleşme yolunda önemli bir adım teşkil edecektir.

Bu bağlamda eşitlik ilkesi gereği Anayasada:

“Türkiye Cumhuriyeti’nde hiçbir kişi, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırımı tabi tutulamaz. Devlet, her türlü ayrımcılığın önlenmesi ile yükümlüdür,

Devlet, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla korunan azınlıklara mensup vatandaşların haklarından istifade edebilmeleri için örgütlenmesini güvence altına alır,

Devlet, dezavantajlı, mağdur gruplar açısından eşitlik ilkesinin tam olarak sağlanması için gerekli her türlü düzenlemeyi yapmakla yükümlüdür,

Devlet, eşitlik ve ayrımcılık yasağı ilkelerinin toplumun tüm kesimlerince benimsenmesi ve bu ilkelerin toplumsal seviyede ihlallerinin önüne geçmek için her türlü önleyici, eğitici,

düzenleyici ve caydırıcı hukuki ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür.” ibareleri mutlaka yer almalıdır.

İkinci ana değerimiz çoğulculuktur. Evrensel hukuk normları ‘demokratik toplum’ olmanın vazgeçilmez unsurlarından birinin çoğulculuk olduğunu vurgulamıştır. Demokratik bir devlet çoğulculuğa sadece saygı gösteren değil, aynı zamanda o çoğulculuğu bir zenginlik olarak algılayan ve koruyan devlettir. Demokratik devlet, çoğulculukla ilişkin yükümlülükleri nedeniyle toplumun farklı inançtaki, farklı görüşteki gruplarına eşit mesafede duran, onlar arasında ayırım gözetmeyen devlettir. Demokratik çoğulculuk anlayışının anayasa metnine girmesi, çoğulculuğu korumanın devletin görev ve yükümlülük olduğunun altının çizilmesi büyük bir önem arz etmektedir.

Anayasanın duyarlı olması gereken bir başka konu da çevrenin ve doğanın korunmasıdır. Bu konuda anayasaya çağdaş normlara uygun hükümlerin girmesi elzemdir. Devlet bunların korunmasıyla sorumlu kılınmalıdır.

Halkların Anayasası Oluşumu (29 Kuruluş)

Ülkemizin taraf olduğu evrensel hukukun da bir gereği olarak, ülkemizdeki tüm dil, kültür ve inançlar, tarihi ve kültürel mirasımızın bir parçası olarak değerlendirilmeli, bu kültür, dil ve inançların kendilerini var etme ve yarınlara taşıma hakları anayasa ve yasalarla güvence altına alınmalı, bu konuda kamusal sorumluluklar tanımlanmalı ve bu doğrultuda yapılacak çalışmalara genel bütçeden pay ayrılmalıdır.

Anadil hakkı temel bir hak olarak kabul edilmeli, ana diller anayasal güvence altına alınmalı, ana dilde eğitim-öğretim, ana dilin kamusal alanda kullanımı, ana dilde radyo-televizyon

yayını yapma ve ana dilde isim-soy isim ve köy/yer isimleri konusundaki sınırlama ve yasaklar ortadan kaldırılmalı, özellikle yok olma tehdidi altındaki diller koruma altına alınmalı ve bu dillere pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır.

Kültür, dil, inançlar üzerindeki tüm yasaklar, toplumsal yaşam, çalışma hayatı ve kamusal alanda halklara yönelik uygulanan her tür ayrımcılık ve ırkçı söylem ortadan kaldırılmalı, yasalardaki 'kin ve nefret suçları' tüm kültürel, etnik ve dinsel aidiyetleri kapsayacak şekilde genişletilmeli, 'kin ve nefret suçlarının' önlenmesi için anayasaya hüküm konulmalıdır. Kültüründen, dilinden, inancından dolayı toplumsal yaşam, çalışma hayatı ve kamusal alanda dezavantajlı konuma getirilmiş halklara pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır.

Piyasa temelli hidroelektrik-termik-nükleer santral, baraj, maden, inşaat vb. projelerle halkın doğal yaşam alanları tahrip edilemez. Doğal yaşam alanları, halkların kültürel ve tarihi mirası anayasa tarafından koruma ve güvence altına alınmalıdır.

İnsan Hakları Derneği (İHD)

Temel hak ve özgürlüklerin tamamı düzenlendikten sonra hayvan haklarına dair genel bir kural Anayasa da yer almalı ve hayvanların korunmasının ne şekilde yapılacağına kanunla düzenleneceği belirtilmelidir.

Su hakkı, herkesin kişisel ve ev içi kullanımları için yeterli, güvenli, kabul edilebilir, erişilebilir suya sahip olmayı içerecek şekilde düzenlenmeli, su kaynaklarının korunması düzenlenmeli, temel su ihtiyacının devlet tarafından ücretsiz temini ifade edilmelidir.

Halkın sağlıklı ve doğal (ekolojik) dengelere uygun bir çevrede (ortamda) sürdürülebilir ve iyi bir yaşam sürme hakkı

tanınmalıdır. Bu bağlamda özellikle son yıllarda ekolojik denge gözetilerek oluşturulan Kenya, Bolivya ve Ekvador Anayasaları örnek alınmalı ve çevre hakkı konusunda benzer hükümlere yer verilmelidir.

Ayrıca çevre hakkı düzenlenirken, yer altı ve yerüstü enerji ve maden kaynaklarının kullanımı ile ilgili olarak o bölgede yapılacak her türlü inşaat ve tesisin ancak yöre halkının onayı ile mümkün olacağına dair genel bir kural konulmalıdır. Bununla birlikte, yer altı ve yer üstü enerji ve maden kaynaklarından elde edilen gelirin bir kısmı ya yöre halkı ile paylaşılmalı ya da ayrılan bu kısım ile o yörede sosyo-kültürel çalışmalar için harcanmalıdır.

Temel tıbbi bakım hizmetlerinin ücretsiz verilmesi düzenlenmeli, sağlığa erişim hakkı, hizmetin niteliği gibi konular düzenlenmeli, sağlık hakkının yaşam hakkı ile ilişkisi nedeni ile kamusal hizmetin önemi vurgulanmalı ve kamunun sorumluluğu açıkça düzenlenmelidir.

BM Ekonomik ve Sosyal Komitenin 2000 yılında kabul ettiği 14 nolu genel yorum ile ulaşılabilecek en yüksek sağlık standardına sahip olma hakkı açıklanmıştır. Sağlık hakkı düzenlenirken, bu yorumdan mutlaka yararlanılmalıdır.

Asgari ücretin altında geliri olan bireylerin her türlü sağlık giderlerinin prim ödemediği genel sağlık sigortası tarafından karşılanması gerektiği açıkça düzenlenmelidir.

Sağlık hizmetinin sunumunda kimseye ayrıcalık tanınamayacağı, sağlık hakkından herkesin eşit olarak yararlanma hakkı olduğu belirtilmelidir.

Hasta hakları bu bölümde özel olarak düzenlenmelidir.

Kaos GL

Yeni Anayasa her türlü ayrımcılığı yasaklamalı ve yurttaşlar arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmalıdır. Yeni Anayasa'nın eşitliği düzenleyen maddesi "herkese eşit temel haklar" ilkesiyle düzenlenmeli ve aşağıdaki gibi olmalıdır: Herkes dil, ırk, etnik köken, renk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep, medeni hal, yaş, engellilik ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin yasa önünde eşittir.

Dolayısıyla; "Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması ve Kötüye Kullanılmaması" doğrultusundaki düzenlemelerin "ayrımcılık yasağını" da açıkça içerecek bir şekilde yapılmasını talep ediyoruz.

Kamuya ilişkin iş duyurularında, işe alınmada, iş ilişkisinin devamında ve işe son vermede dil, ırk, renk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, siyasî düşünce, inanç, medeni hal, aile yükümlülükleri, yaş, engelli olma ve benzeri sebeplerle ayırım yasaklanmalıdır.

MAZLUMDER

Irki temellere dayanılarak yapılan 1982 Anayasası "Türk Devleti", "Türk" gibi ifadelere yer verilmemelidir. Özellikle birlikte yaşama bilincini yok eden "etnik temelli " vatandaşlık tanımına yeni Anayasada yer verilmemelidir. Vatandaşlık irki temelden bağımsız olarak Vatandaşlık Kanununda tanımlanmalıdır. Anayasa gerekçede belirttiğimiz üzere meseleci/kazuistik usulle yapılmamalıdır.

MÜSİAD

Eşitlik ve ayrımcılık yasağı

(1) Herkes ırk, etnik köken, renk, din, mezhep, dil, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(2) Kadınlara karşı, kişisel ve siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların tanınmasını, yararlanılmasını veya kullanılmasını engelleme ya da hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama yapılamaz.

(3) Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler gibi hassas gruplara yönelik fırsat eşitliği sağlamak amacıyla alınacak, geçici ve özel tedbirler, ayrımcılık olarak görülemez.

Çevre hakkı

(1) Herkes, insan onuruna yakışır sağlıklı, doğal ve nitelikli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Bu hak çevresel bilgiye erişim, karar süreçlerine katılma ve çevre konusunda başvuruda bulunma ve işbirliği yapmayı da içerir.

(2) Sürdürülebilir kalkınma ve ihtiyatlı olma ilkeleri uyarınca çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek, Devletin ve vatandaşların ortak ödevidir. Herkes, kendisinin neden olduğu çevresel zararları ödemekle yükümlüdür.

(3) Devlet, insanlığın ortak mirası olan tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar ve bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır. Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir.

Sağlık hakkı

(1) Herkes, mümkün olan en yüksek seviyede bedensel ve ruhsal sağlık standartları hakkına sahiptir. Tıbbi gerekler dışında, kişinin hayat ve vücut bütünlüğünü ihlal edecek müdahalede bulunulamaz; ötenazi ve insan klonlama yasaktır.

(2) Her hasta, sağlık hizmetlerine erişme; güvenlik, adalet ve hakkaniyete uygun olarak gerektiği sürece bu hizmetten faydalanma; düşünce belirtme, bilgilendirme ve bilgi isteme; sağlık kuruluşunu ve personeli tanıma, seçme ve değiştirme; mahremiyete saygı; tedaviye rıza, durdurma ve reddetme; dini vecibelerini yerine getirebilme; rahatlık ve saygınlık görme, ziyaret ve refakatçi bulundurma, müracaat, şikâyet ve dava hakkına sahiptir.

(3) Devlet, bebek ölümlerinin düşürülmesi, çocukların sağlıklı doğum ve gelişmesi; çevre sağlığının ve sporun her yönüyle geliştirilmesi; yeterli gıda ve temiz suya ulaşma; salgın, yöresel, meslek ve diğer hastalıkların önlenmesi, tedavisi ve kontrolü; hastalık halinde her türlü sağlık hizmetinin ve bakımının sağlanması için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlardan yararlanarak ve onları denetleyerek yerine getirir.

Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ve/veya ifadesi konusunda, diğer ülkelerin ve Türkiye'nin de üyesi olduğu uluslararası kuruluşların diğer ilgili birimlerinin güncel eğilimi, her türlü hak ihlaline yönelik LGBT vatandaşların korunmasına yönelik önlemlerin devletler tarafından alınması yönündedir. Meclis üyeleri, gerek Avrupa Birliği'ne üyelik hedefi, gerek Avrupa

Konseyi kurumlarında LGBT bireyler ile ilgili bulunduğu taahhütler, gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden çıkan kararlar, gerekse Birleşmiş Milletler bünyesinde konuyla ilgili alınan kararlar ile paralel şekilde Yeni Anayasa'yı LGBT bireyleri kapsayacak şekilde oluşturmalıdır.

Yeni Anayasa, LGBT bireylere yönelik ek mağduriyetler oluşturan muğlâk ifadeleri içermemeli, evrensel insan hakları standartları ve uygulamalarını pekiştirecek bir dil ile hazırlanmalıdır.

Anayasa'nın kanun önünde eşitliği düzenleyecek bölümünde dil, din, ırk, cinsiyet, etnik köken, medeni hal, yaş, mezhep, siyasi düşünce, ulusal köken ve benzeri zeminler arasına mutlaka "cinsel yönelim" ve "cinsiyet kimliği" dâhil edilmelidir.

Yeni Anayasa, LGBT bireylerin eğitim, istihdam, sağlık, barınma, haberleşme, düşünce ve ifade ile bu hürriyetleri kullanma ve fikir ve düşünceleri yayma, toplantı ve gösteri yapma, özel hayatın gizliliği ve dokunulmazlığı, örgütlenme, sosyal güvenlik, mülk edinme – konut, seyahat, hak arama ve benzeri haklar noktasında "cinsel yönelim" ve "cinsiyet kimliği" temelinde ayrımcılık yapılamayacağını güvence altına almalıdır.

Sosyal Politikalar Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD)

Yeni Anayasa erkek-egemen bir anlayıştan uzak, kadınların ve LGBT bireylerin eşit yurttaşlar olarak kabul edildiği bir anlayışla yazılmalıdır. Özellikle kadınların sürece katılımı ve karar alma mekanizmalarındaki eşit temsili hayati önemdedir. Yeni Anayasa kadınlar ve erkekler arasındaki mevcut dengesizliği önlemek için devlete ve kurumlara pozitif yükümlülükler getiren bir anayasa

olmalıdır. Pozitif ayrımcılık, kadınları, LGBT yurttaşları ve diğer dezavantajlı grupları (örn. engelliler) koruyup kollamak yaklaşımı ile değil, eşit yurttaşlar olarak gören bir şekilde; mevcut dengesizliği eşit yurttaşlığın inşası amacıyla gidermek için kullanılan bir ara mekanizma olarak kurgulanmalıdır.

Türkiye Barolar Birliği

Herkes, soy, renk, cinsiyet, dil, din, mezhep, siyasal düşünce, felsefi inanç ve benzeri nedenlerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Üyeleri, atama veya seçimle belirlenen tüm kamusal organların oluşturulmasında, ilgili kurumun niteliğine uygun düştüğü ölçüde, kadınlar ve erkeklerin eşit temsil ilkesi öncelikle gözetilir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa ayrıcalık tanınmaz. Devlet organları ve yönetim makamları, bütün işlem ve eylemlerinde, kanun önünde eşitlik ilkesine uymak zorundadır.

TESİAD

*Bütün insanlar özgür, onurlu ve haklar bakımından eşit doğarlar Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine

aykırı sayılmaz.

Bunların dışında Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde ve her türlü

kamu hizmetlerinden yararlanılmasında kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

* Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini

önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

*Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, kırk dokuz yılı geçmemek şartıyla, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık

iznine bağıdır. Bu durumda gerçek ve tüzeltkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.

Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi ve yanan

ormanların yerinde yeni orman yetiştirilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir.

TÜSİAD

Herkes kanun önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan kanunlar her türlü ayırımı yasaklayacak ve dil, ırk, etnik köken, renk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, siyasi ya da başka bir düşünce, uyrukluk, ulusal ya da zihinsel engellilik ve diğer statü farklılıkları nedeniyle ayrımcılığa karşı eşit ve etkili bir koruma sağlanacaktır. Bu tanım çerçevesinde ve burada öngörülemeden bazı durumları da dikkate almak kaydıyla ortaya konulabilecek güçlendirme mekanizmalarının neler olabileceğine, bunlara ilişkin esaslar açıklıkla belirtilerek, anayasa metninde yer verilmesinde fayda vardır. Bu bağlamda kadın ve erkek eşitliğine ilişkin özel bir hükme yer verilmesi, kadınların erkeklerle eşit siyasi temsili sorununu gidermeye yönelik bir çare formülünü de kapsamak kaydıyla, bu bağlamda dikkate alınmalıdır. Ayrımcılık yasağı esası, yeni anayasada özel bir yer işgal etmesi gereken azınlık haklarının korunması bakımından da temel hukuki güçlendirme enstrümanlarından birisini oluşturur.

Yeni Anayasa Platformu (YAP)

Devlet eşit yurttaşlık temelinde oluşturulmalı, eşitlik ve sosyal adalet temel ilke olarak benimsenmelidir.

Egemenliğin sahipliğinde yurttaşlık dışında hiçbir ayırım meşru görülemez. Egemenlik yetkisi, azınlıkların ve bireylerin özgürlükleri üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi değildir.

Devletin tüm kurumsal yapılanması, hiçbir istisna öngörülmeksizin, tüm toplumsal farklılıkların ayırısız ve önkoşulsuz katılımına ve temsiline dayandırılmalıdır.

Doğanın korunması ve doğal felaketlere karşı önlemler almak anayasal olarak devletin görevleri arasında sayılmalıdır.

Anayasa; eşitliğin siyasal katılım, ekonomik, toplumsal, dinsel, cinsel, etnik ve kültürel boyutlarının farkında olmalı ve kamusal alandaki hizmetlerden herkesin eşit ve adil bir biçimde yararlanmasını esas almalıdır.

Siyasetçiler, askerler, bürokratlar, akademisyenler ve diğer ayrıcalıklı statü sahiplerinin bunlardan arındırılması, herkesin aynı hukuksal ve yargısal uygulamalara tabi olmaları esastır.

Yeni anayasa kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip kılınmasını temel almalıdır. Bu anlayışla bağdaşmayan, töre cinayetleri, aile içi şiddet ve kadının kamusal alandaki konumundan kaynaklanan, kadına yönelik şiddet, taciz ve tecavüzlere karşı gerekli önlemlerin alınmasını öngören idari yapılanmaya da ön ayak olmalıdır. Kadınların siyasi, iktisadi ve kamusal alanda korunmasına yönelik “pozitif ayrımcılığın” gerekli kurumsallaşma ve uygulamalarının sağlanması zorunludur.

Yeni anayasanın temel önceliklerinden biri devleti, çocuk haklarını korumak, çocuk emeğinin istismarını engellemek ve özellikle kız çocukların eğitim olanaklarının artırılmasını sağlamakla mükellef kılması olacaktır. Bu kamusal görevle birlikte, şiddet, tecavüz ve istismar durumları dışında, ailenin çocuklar üzerindeki yetiştirme haklarına devletin saygılı olması esastır.

Yeni anayasa zihinsel ve bedensel engellilerin eğitim, çalışma ve sözleşme haklarını önceleyen bir yapılanmaya gitmeli, devleti toplumsal ve fiziksel çevreyi zihinsel ve bedensel engellilerin yaşam koşullarını kolaylaştırma doğrultusunda tanzim etmelidir. Bu kesime yardım değil, gündelik yaşamın aktörleri durumuna gelebilmelerini sağlama anlayışı esas alınmalıdır.

Devletin eğitimde fırsat eşitliğini sağlaması gerekir. Dini, askeri, ekonomik ya da kültürel nitelikli bütün eğitimler eşit yönetim ilkesiyle kamusal hizmet sunmalıdır. Demokratik ve çoğulcu anlayışla tüm eğitim sistemi yeniden yapılandırılmalı, buna aykırı yasal düzenlemeler kaldırılmalıdır.

Dini, etnik ve kültürel kimlikleriyle beraber barış içinde yaşamak, bütün yurttaşların “farklılık içinde eşitlik” haklarındandır. Devlet, yurttaşlarını farklılıklarıyla beraber eşit algılayarak eşit hizmet sunar. Dini, etnik, mezhebi, cinsiyet farklılıkları ve benzeri nedenlerden dolayı hiç kimse dışlama ve şiddete maruz bırakılamaz. Dini anlayışların ifade ve yaşama tarzlarının farklı temsilleri, farklı uygulamalara geçerlilik kazandıramaz.

YENİ ANAYASA YOLCULUĞU

2007 Hükümet yeni bir Anayasa hazırlığına girişti, bir taslak hazırlattı. Ama bu çalışma çok tepki aldı. Diğer siyasi partilerle bir uzlaşma ortamı görülmeyince, üstüne bir de Ak Parti için kapatma davası açılınca tasarı rafa kalktı.

2010 Ancak yaptığı işlerin çoğu yargı engeline takılan, sonunda kapatılma tehlikesini kıl payı atlatan Ak Parti, özellikle asker-sivil ilişkilerini ve yargının yapısını değiştirmeyi hedefleyen geniş bir değişiklik paketi hazırladı. Taslak TBMM'den 2/3 çoğunlukla geçemeyince referanduma gidildi ve 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumda değişiklik paketi % 58 evet oyuyla kabul edildi.

2010 Seçimleri sonrasında Ak Parti, Anayasa'yı baştan aşağı değiştirmek için, bu kez siyasi ve toplumsal uzlaşma istediğini de belirterek tekrar harekete geçti. Parlamentoda grubu bulunan dört siyasi partinin (Ak Parti, CHP, MHP ve BDP) eşit sayıda –üçer- milletvekili ile katıldığı bir uzlaşma komisyonu kuruldu ve çalışmalarına başladı.

Anayasa hazırlama süreci

2012 yılında yeni Anayasa'nın tamamlanması hedefleniyor. Uzlaşma komisyonunca hazırlanan yol haritasına göre:

1. Yazılı görüş alma: 2011 sonuna kadar sivil toplumdan yazılı olarak görüşler toplanmış olacak. *(Tamamlandı)*

2. Diyalog: 2012 Nisan ayı sonuna kadar sivil toplumla toplantılar, karşılıklı görüşmeler yapılacak. *(Tamamlandı)*

3. İstişare: Uzlaşma kurulu, birikimleri değerlendirerek üzerinde uzlaşmaya vardığı bir taslak hazırlayacak.

4. Tartışma ve karar: Bu taslak parlamentoda görüşülerek karara bağlanacak. Ya 2/3 oyla kabul edilecek, ya da halkoyuna sunulacak

İLKELER VE YÖNTEMLER

TBMM’de Anayasa Uzlaşma Komisyonu oluşturulduğunda akla gelen ilk soru, bu komisyonun çalışma ilke ve yöntemlerinin ne olacağı ve sivil toplumla ilişkilerinin nasıl düzenleneceği oldu. Anayasa konusunda düzenli çalışmalar yürüten platformların, sivil toplum ve meslek örgütlerinin temsilcileri 21.10.2011 tarihinde tam gün süren bir arama toplantısı yaparak bu konudaki ortak paydalarını belirlediler ve TBMM Uzlaşma Komisyonunun ilk toplantısına yetiştirdiler.

İLKELER:

Yeni Anayasa yapım sürecine sivil toplumun katılımında - Avrupa Konseyi tarafından da benimsenmiş olan- dört ana ilkenin temel oluşturması görüşünderiz: *(Beşinci maddeyi biz ekledik)*

- 1. Kapsayıcılık** (Toplumun hiçbir kesiminin bu süreçten dışarıda kalmaması)
- 2. Şeffaflık** (Bütün tartışma sürecinin -İnternet ve diğer uygun araçlarla- kamuya açık olması, görünebilmesi, izlenebilmesi),

3. Sistemli, zamana bağlı bir planlama (Sürecin nasıl işleteleceği, hangi safhalardan hangi zaman dilimlerinde geçileceğinin belirlenmesi ve açıklanması),

4. Geri Bildirim (Toplanan görüşlerin boşa gitmediğinin, nerede ve nasıl değerlendirildiğinin belirlenmesi ve görüş sahiplerinin bilgilendirilmesi)

5. İfade Özgürlüğü önündeki engeller (Katkıların ve tartışmaların özgürce yapılabilmesi, ancak "İfade özgürlüğü" zemininde mümkündür. Bunu engelleyen yasal mevzuatın, TMK, Basın ve İnternet yasalarının bazı maddelerinin acilen düzeltilmesi -eğer bunun zaman alacağından endişe ediliyorsa- özgür bir ortamı sağlayabilecek idari önlemlerle yolun açılması) gereklidir.

YÖNTEMLER:

Sivil toplumun sürece katılımındaki belli başlı yöntemler ve kullanım biçimleri hakkındaki ortak görüşlerimiz:

A. Yazılı görüş alma: Yazılı görüş almak için bir sistem ve mekanizma oluşturulmalıdır

1. Görüşler kimden ve nasıl alınacak?
2. Alınan görüş ve bilgiler nasıl sınıflandırılacak?
3. Bu görüşler nasıl değerlendirilecek, geri bildirim, kamuya açıklama ve zamanlama nasıl olacak?

B. Görüş alma toplantıları: Toplantılar STÖ'lerle " tematik" ve halk ile "gündemli" olarak yapılmalı,

- 1 Sivil toplum katılımı kurumsallaştırılmalı, TBMM ile bağlantı sürekli hale getirilmeli,
- 2 Toplantılarda cinsiyet eşitliği ya da %40 kadın kotası uygulanmalı,
- 3 Herkesin ana diliyle görüş vermesi olanağı sağlanmalıdır.
- 4 Toplantılar elden geldiğince yerele yayılmalı,

5 Anayasa Hazırlık Komisyonu'nun üyeleri de bu toplantılara katılmalıdır.

C. İnternetin genel kullanımı ve medyanın etkin katkısı için birlikte çaba gösterilmelidir.

- 1 TBMM web sitesi interaktif olmalı, buraya tarafsız ve iyi formüle edilmiş sorular yerleştirilmeli,
- 2 Tüm gelişmeler bu siteye güncel olarak yansıtılmalı,
- 3 Aynen TRT-3'teki Meclis TV gibi bir TV kanalı olmalı, kanalın yönetimi Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun oybirliği ile seçtiği kişilerden oluşmalı,
- 4 İnternet ve medya mekanizmaları ve araçları, dezavantajlı gruplar göz önünde bulundurularak yapılandırılmalıdır.

YOL HARİTASI, GÖREV BÖLÜMÜ ve OLASILIKLAR

- 1 Toplantı bitiminde, bu Ortak Payda'ları Ankara'ya götürerek TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na iletmek ve onlarla yüzyüze görüşerek anlatmak üzere şu beş gönüllü seçildi.
- 2 Toplantı Ortak Payda tutanağını hafta sonunda hazırlayıp katılımcılara yollamak ve Pazartesi günü TBMM Uzlaşma Komisyonuna başvurarak randevu istenmek görevlerini TkMM üstlendi.

Katılımcılar: (Alfabetik)

Anayasa Kadın Platformu, DAH/Demokratik Anayasa Hareketi, Ekolojik Anayasa Girişimi, Genç Siviller, LGBTT İstanbul, Memur-Sen, NDI, Özgürlükçü Anayasa Platformu, SDP/Sivil Dayanışma Platformu, SETA, TEPAV, TESEV, Türkiye küçük Millet Meclisleri, YAP (Yeni Anayasa Platformu) AÇG (Anayasa Çalışma Grubu).

ANAYASA UZLAŞMA KOMİSYONUNUN ÇALIŞMA USULLERİ

Madde 1.- Komisyonun adı

Komisyonun adı, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Uzlaşma Komisyonu"dur.

Madde 2.- Komisyonun görevi

Komisyonun görevi, anayasa yapım sürecini yönetmek ve anayasa taslak metnini hazırlamaktır.

Madde 3.- Komisyon Başkanı

Komisyonun Başkanı TBMM Başkanıdır. TBMM Başkanının yokluğunda TBMM Başkanının görevlendirdiği Komisyon üyelerinden birisi oturuma başkanlık eder.

Madde 4.- Komisyon toplantıları ve gündem

Komisyon haftada en az 2 gün toplanır. Gerekteğinde haftalık toplantı sayısı artırılabilir. Toplantılar Salı ve Perşembe günleri yapılır.

İzleyen toplantının gündemi ile gün ve saati, mevcut toplantı biterken belirlenir.

Komisyon Ankara dışında da toplantılar yapabilir.

Madde 5.- Toplantı yeter sayısı

Komisyon en az üç siyasi partinin birer üyesinin katılımı ile toplanır.

Madde 6.- Karar yeter sayısı

Komisyon, Komisyonu oluşturan bütün siyasi partilerin mutabakatı (görüş birliğı) ile karar alır. Karar alınamayan konular, Komisyonun uygun göreceğı zamanda yeniden değerlendirilir.

Sürecin tamamlanıp tamamlanmadığı ve nihai metnin (taslak bütünü'nün) tekemmül edip etmediği hususu dahi mutabakat ile belirlenir.

Madde 7.- Tutanak

Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulur. Komisyon bazı hallerde tutanak tutulmamasına karar verebilir. Toplantı tutanakları üyelere basılı veya CD ortamında ivedi olarak dağıtılır. Komisyon çalışmaları sona ermedikçe hiçbir tutanak kamuoyuna açıklanamaz.

Madde 8.- Teknik heyet

Her siyasi partinin önereceği birer uzman ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca görevlendirilecek birer uzmandan üç teknik heyet oluşturulur. Siyasi partilerin önereceği uzmanların ödenek ve yollukları TBMM Başkanlığınca karşılanır. Teknik heyet, verileri toplar, tasnif ve analiz eder ve bir değerlendirme raporu hazırlayarak Komisyona sunar. Gerekliğinde teknik heyet sayısı artırılabilir.

Madde 9.- Danışman görevlendirilmesi

Her siyasi parti toplantılarda en çok ikişer danışman bulundurabilir.

Danışmanlar müzakereye katılamaz.

Bunların ödenek ve yollukları TBMM Başkanlığınca karşılanır.

Komisyonunda bulundurulacak danışmanlar duruma göre değiştirilebilir.

Madde 10.- Kapalı toplantı esası ve toplantıya katılabilecekler

Komisyon toplantıları basına kapalı olarak yapılır. Ancak Komisyon, saydamlığı sağlamak üzere gereken tedbirleri alır. Komisyon, bu kapsamda Başkanı marifetiyle toplantı bitiminde uygun göreceği içerikte açıklamada bulunur.

Komisyon toplantılarına Komisyon üyeleri, toplantıya davet edilen kişiler ve görevlendirilenler dışında kimse katılamaz.

Madde 11.- Çalışma süresi ve aşamalar

Komisyon, çalışmalarını 2012 yılı sonuna kadar tamamlamayı hedefler. Komisyon çalışmaları aşağıdaki aşamalardan oluşur:

1. Aşama: Katılım, veri toplama ve değerlendirme.
 2. Aşama: İlkelerin belirlenmesi ve metin oluşturma.
 3. Aşama: Metnin kamuoyuna sunulması ve kamuoyunca tartışılması.
 4. Aşama: Kamuoyunda beliren görüşlere göre taslağın gözden geçirilerek teklif haline getirilmesi.
1. aşama Nisan 2012 sonunda tamamlanmış sayılır. Diğer aşamaların süreleri Komisyon tarafından kararlaştırılır.

Madde 12.- Katılım

Toplumun bütün katmanlarının Anayasa Uzlaşma Komisyonunun anayasa yapım sürecine katılımı sağlanır.

Madde 13.- Anayasa taslak metninin değiştirilememesi

Anayasa taslak metni, gerek uzlaşma ve yasama komisyonlarında ve gerekse Genel Kurulda partilerin mutabakatı olmadıkça değiştirilemez; ekleme yapılamaz. Hazırlanan taslak metnin (teklifin) Meclis Başkanlığına verilmesinden sonra bu metin üzerinde mutabakata dayalı değişiklik yapılması halinde Anayasa Uzlaşma Komisyonunun görüşü alınır.

Madde 14.- Hakkında hüküm bulunmayan haller

Komisyon, uyguladığı hukuku, mutabakatla gözden geçirebilir ve değiştirebilir. Ayrıca hakkında hüküm bulunmayan haller için de hukuk kuralı oluşturabilir. Anayasa taslak metninin ve kanunlaşma süreçlerinin bağlı olduğu hukuk, metnin tamamlanmasından sonra siyasi partilerin mutabakatıyla oluşturulur.

Madde 15.- Komisyonun görevinin sona ermesi

Komisyonun görevi, Anayasa teklifinin Genel Kurulda kabul edilip kanunlaşmasıyla veya siyasi partilerden birinin çekilmesi ya da çekilmiş sayılması ile sona erer. En az üç toplantıya mazeretsiz katılmayan siyasi parti, Komisyondan çekilmiş sayılır.

DESTEKÇİLER LİSTESİ

Mart 2012

Bu listeye adlarını yazdıran kişilerin çoğu, TkMM toplantılarına kolaylaştırıcı olarak katıldılar, toplantıları yönettiler. Gazete yazılarında, TV konuşmalarında olumlu izlenimlerini aktararak TkMM'lerin duyurulmasına ayrıca katkıda bulundular. Hepsi de küçük Meclislerimizin onur konuklarıdır, gönülden teşekkür ederiz.

Abdurrahman Dilipak (Gazeteci, yazar), Adem Meleke (İş adamı), Ahmet İnsel (Ekonomist), Ahu Tanrıkulu (TV Programcısı), Ali Bayramoğlu (Gazeteci), Ali Bulaç (Gazeteci, yazar), Ali Nesin (Matematikçi), Ali Saydam (İletişim uzmanı, gazeteci), Alper Görmüş (Gazeteci), Altan Tan (Gazeteci, yazar), Andrew Finkel (Gazeteci), Amberin Zaman (Gazeteci, yazar), Asaf Savaş Akat (Ekonomist), Aslihan Tekin (Hukukçu), Atilla Dorsay (Gazeteci, yazar), Atilla Yayla (Siyaset Bilimci), Attila Özdemiroğlu (Müziyen), Ayça Haykır (STGM), Aydın Engin (Gazeteci, Yazar), Ayhan Bilgen (Yazar), Ayhan Ogan (Sivil Dayanışma Platformu), Baskın Oran (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Başak Şengül (TV Programcısı), Bejan Matur (Yazar), Bekir Berat Özipek (Yazar), Belkız Kılıçkaya (TV Spikeri), Bülent Deniz (Hukukçu), Celal Başlangıç (Gazeteci), Cezmi Ersöz (Yazar), Cihan Aktaş (Gazeteci, Yazar), Çiğdem Mater (Gazeteci), Derya Alabora (Oyuncu), Dilek Kurban (Hukukçu), Doğan Özgüden (Gazeteci), Doğu Ergil (Siyaset Bilimci), Ercan İpekçi (Gazeteci, TGS Başkanı), Ercan Kanar (Hukukçu), Ercan Karakaş (Siyaset Bilimci), Erdal Doğan (Hukukçu), Erdoğan Aydın (Yazar), Ergin Cinmen (Hukukçu), Erol Katırcıoğlu (Siyaset Bilimci), Erol Önderoğlu (Gazeteci), Erol Özkoray (Gazeteci), Ersin Salman (İletişimci), Ertuğrul Kürkçü (Haberci-Bianet), Eser Karakaş (Ekonomist), Esra Arsan (Eğitimci), Etyen

Mahcupyan (Gazeteci), Eyüp Burç (TV), Fatma Benli (Hukukçu), Faruk Ünsal (Mazlumder Gen. Bşk.), Fatma Gök (Eğitimci), Faruk Alpaya (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Faruk Ünsal (Mazlumder Genel Başkanı), Ferai Tınç (Gazeteci), Feray Salman (İHOP), Ferhat Kentel (Sosyolog), Fikret Başkaya (Ekonomist, Özgür Üniversite), Fikret İlkiz (Hukukçu), Fikri Sağlar (Gazeteci, Yazar), Fuat Keyman (Siyaset Bilimci), Galip Ensarioğlu (Milletvekili), Gençay Gürsoy (Tabip), Gülden Sönmez (Hukukçu), Güliz Kaptan (Eczacı), Gülten Kaya (Prodüktör), Gürkan Zengin (TV Programcısı), Hakan Tahmaz (Gazeteci, Yazar), Haluk Bilginer (Tiyatrocu), Hasan Mollaoğlu (Hukukçu), Hıncal Uluç (Gazeteci), Hilal Kaplan (Yazar), Hüsnü Tuna (Hukukçu), Hüsnü Öndül (Hukukçu), İbrahim Betil (Bankacı, TEGV), İnci Hekimoğlu (Gazeteci), İnci Tuğsavul (Gazeteci), İrfan Neziroğlu (Hukukçu), Joost Lagendijk (Politik Bilimler), Kerem Altıparmak (Ankara Üni. Hukuk Fak.), Kerim Yıldız (KHRP), Koray Düzgören (Gazeteci), Kübra Kurtuluş (Aktivist), Kürşat Bumin (Yazar), Lale Mansur (Oyuncu), Leyla İpekçi (Gazeteci), Leyla Zana (Milletvekili), Markar Esayan (Yazar), M. Emin Aktar (Av. Diyarbakır Baro Bşk.), M. Emin Ekmen (Eski Mv.), M. Emin Tutan (Eski Mv), M. Emin Yıldırım (Parlamentar Danışmanı), Mahir Ünal (Milletvekili), Mahmut Alınak (Hukukçu), Maya Arakon (Siyaset Bilimci), Mebuse Tekay (Hukukçu), Mehmet Altan (Gazeteci, Yazar), Mehmet Atak (Tiyatrocu), Mehmet Bekaroğlu (Tabip, Siyasetçi), Mehmet Elkatmış (Hukukçu), Mehmet Metiner (Milletvekili), Mehmet Şandır (Milletvekili), Mehmet Uçum (Hukukçu), Melih Altınok (Gazeteci), Melike Demirağ (Şarkıcı, Oyuncu), Memet Ali Alabora (Oyuncu), Meral Tamer (Gazeteci), Mithat Sancar (Hukukçu, Ankara Üni.), Muharrem Erbey (Hukukçu, Diyarbakır İHD Başkanı), Murat Belge (Edebiyat, Bilgi Üni.), Murat Çelikkan (Gazeteci), Murat Sungar (Em. Büyükelçi), Mustafa Ataş (Milletvekili), Mustafa Sütlaş (Hekim), Nalan Erkem (Hukukçu), Necati Ceylan (Hukukçu), Neşe Erdilek (Sosyolog), Neşe Yaşın (Şair), Nevin Gaye Erbatur (Eski Mv), Nevin Sungur (Gazeteci), Nihal Bengisu Karaca (Gazeteci), Nursuna Memecan (Milletvekili), Oral Çalışlar (Gazeteci), Orhan Miroğlu (Yazar), Osman Can (Hukukçu), Osman Coşkunoğlu (Eski Mv), Oya Aydın (Hukukçu), Oya Baydar (Sosyolog, yazar), Pervin Mısırlıoğlu (İş kadını), Pınar Selek (Sosyolog, yazar), Raffi Hermonn Araks (Gazeteci), Ragıp İncesagır (Grafik

Tasarımcısı), Ragıp Zarakolu (Yayıncı), Rasim O. Kütahyalı (Yazar), Reyhan Yalçındağ (Hukukçu), Rıza Türmen (AİHM Eski Yargıcı, Mv), Rüstem Batum (Belgesel ve TV Programları Yapımcısı), Sacit Kayasu (Adana eski Cumhuriyet Savcısı), Sait Çetinoğlu (Aktivist), Salih Memecan (Karikatürist), Sami Gören (Hukukçu), Sedat Yurtdaş (Hukukçu), Senih Özay (Hukukçu), Sezen Aksu (Müzisyen), Sırrı Süreyya Önder (Yönetmen, Milletvekili), Sibel Eraslan (Gazeteci), Suade Arançlı (STGM eski Başkanı), Suzan Samancı (Yazar, Gazeteci), Şahin Candaş (Güvercinler Meclisi), Şahismail Bedirhanoğlu (GÜNSİAD Bşk.), Şanar Yurdatapan (Müzisyen), Şebnem K. Fincancı (Tabip, TİHV Başkanı), Tahir Elçi (Hukukçu), Tan Oral (Çizer), Tarık Günersel (Yazar), Toktamış Ateş (İktisatçı), Tomris Özden (Yazar), Tuna Bekleviç (Toplum ve Demokrasi Derneği Bşk.), Turgut Kazan (Hukukçu), Ufuk Uras (İktisatçı, Eski Mv), Uluç Gürkan (Yazar), Umur Talu (Gazeteci), Ümit Boyner (TÜSİAD Bşk.), Ümit Kardeş (Hukukçu), Üstün Akmen (Eleştirmen), Vahit Bıçak (Hukukçu), Veysel Uçum (Hukukçu), Yaman Akdeniz (Hukukçu, Bilgi Üni.), Yaşar Kemal Gökçeli (Yazar), Yaşar Seyman (Yazar, Sendikacı), Yıldıray Oğur (Gazeteci), Yılmaz Ensaroğlu (Araştırmacı, Yazar), Yüksel Selek (Yeşiller Partisi Gen. Bşk.), Zeki Kentel (Gazeteci), Zeynep Tanbay (Koreograf), Zuhul Olcay (Oyuncu)

Halk Anayasa yapabilir mi?

- Olur mu canım öyle şey? Anayasa yapmak çocuk oyuncağı mı? Bunlara senin benim aklımız ermez. Anayasa, hukukçuların işi.
- Biz “ev” de yapamayız. O da mimarın işi, değil mi?
- Tabii, o da onun işi. Ev yaptıracak param varsa, tutarım bir mimar, o yapar. Ben yapamam.
- *Peki, evin nasıl olacağına, kaç kat olacağına, odaların kaç tane olacağına, şekline şemaline de mimar mı karar verir?*
- Ne münasebet! Tabii ben karar veririm, içinde oturacak benim. Ben ona nasıl sipariş edersem ona göre yapar evimi. Aynen terzi gibi. Elbisemi o dikiyor, ben değil. Ama nasıl istediğime ben karar veriyorum, o değil.
- Öyleyse?

Hadi baştan soralım. Halk Anayasa yapabilir mi?

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ **(Halk konuşuyor, TBMM dinliyor)**

Türkiye küçük Millet Meclisleri çalışmalarının yapıldığı illerde ve İstanbul'un ilçelerinde belediyelerle işbirliği içinde yapılan bu toplantılar, anayasa konulu konferanslar değildir. Amaç, yeni anayasanın nasıl olması ve nasıl olmaması hakkında halkın görüşlerini düzenli, sistemli –ve aynı konuda yapılan diğer çalışmalarla eşgüdüm içinde- toplayarak yeni anayasayı hazırlayacak olan TBMM'ne sunmaktır.

Aşağıdaki konuların her biri, bu çalışmaya katılan bütün illerde ve İstanbul ilçelerinde eş zamanlı olarak tartışılacak, elde edilen “Ortak Payda”lar her ay bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanacak ve en sonunda “Ortak Paydalarımız” adlı bir el kitabı haline getirilerek kamuoyuna ve Anayasa tartışmalarına girerken tüm milletvekillerine birer adet sunulacak.

ANAYASA TARTIŞMALARINDA 12 KONU **(Kasım 2011 – Ekim 2012)**

1. Anayasa'nın yapısı, hazırlanma ve oylanma süreci **(Konuşuldu)**
2. Birey hak ve özgürlükleri -I-
Yaşam hakkı, kişi dokunulmazlığı, özel yaşamın gizliliği **(Konuşuldu)**
3. Birey hak ve özgürlükleri -II-
Düşünce, inanç, ifade, haberleşme, örgütlenme, toplantı ve gösteri **(Konuşuldu)**
4. Birey hak ve özgürlükleri -III-
Hak arama, savunma, adil yargı **(Konuşuldu)**
5. Doğrudan ve temsili demokrasi, merkezi – yerel yönetimler, şeffaflık **(Konuşuldu)**
6. Devlet ve bireyin sosyo- ekonomik hak ve yükümlülüğü, mülkiyet, miras **(Konuşuldu)**
7. Devlet ve Toplum 1: Çalışma, sendika, grev ve toplu sözleşme **(Konuşuldu)**
8. Devlet ve Toplum 2: Eğitim, öğretim, bilim, sanat **(Konuşuldu)**
9. Devlet ve Toplum 3: Ayrımcılık, Pozitif ayrımcılık, sağlık ve çevre
10. Devletin yapısı 1: Yasama
11. Devletin yapısı 2: Yürütme
12. Devletin yapısı 3: Yargı